TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21098
Tarih : 09.11.2026

10/5027

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hatay'da yaşayan Roman, Dom ve Abdal topluluklarının tarihsel olarak maruz kaldıkları etnik köken ve kimlik temelli ayrımcılığın, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından derinleşen boyutlarının; kamu hizmetlerine, sosyal yardımlara, barınma, eğitim, sağlık ve istihdam olanaklarına erişimde yaşanan eşitsizliklerin, nefret söylemi ve ayrımcı uygulamaların nedenlerinin ve sonuçlarının araştırılması, ayrımcılığın önlenmesi ve eşit yurttaşlık hakkının güvence altına alınması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.09.11.2026

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye'de Roman, Dom ve Abdal toplulukları, tarihsel, kültürel ve toplumsal varlıklarına rağmen uzun yıllardır etnik köken, kimlik ve sınıfsal konum temelinde ayrımcılığa, önyargılara ve toplumsal dışlanmaya maruz bırakılmaktadır. Roman topluluklarının bir parçası olan bu topluluklar, kendilerine özgü kültürel, dilsel ve sosyal özellikleriyle toplumsal yaşamın önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Ancak bu tarihsel ve kültürel varlık, eşit yurttaşlık hakkından eşit biçimde yararlanmalarının güvencesi olamamıştır.

Hatay'da Antakya, Kırıkhan ve İskenderun başta olmak üzere çeşitli yerleşim alanlarında yaşayan Roman, Dom ve Abdal toplulukları, deprem öncesinde de yoksulluk, güvencesiz çalışma, sağlıksız barınma koşulları, eğitim ve sağlık hizmetlerine sınırlı erişim gibi yapısal sorunlarla karşı karşıyaydı. Kentlerin çeperlerinde, altyapı hizmetlerinin yetersiz olduğu mahallelerde yaşayan bu topluluklar, tarihsel ayrımcılık ve ekonomik eşitsizliklerin kesiştiği bir toplumsal konumda bulunuyordu.

6 Şubat 2023 depremleri, bu eşitsizlikleri daha da derinleştirmiştir. Deprem sonrasında Roman, Dom ve Abdal topluluklarının yaşadığı ayrımcılık, yalnızca toplumsal önyargılarla sınırlı kalmamış; barınma, kamu yardımları ve yeniden inşa süreçlerinde de somut hak kayıplarına dönüşmüştür.

Bu nedenlerle, Hatay'daki Roman, Dom ve Abdal topluluklarının maruz kaldığı ayrımcılığın tarihsel, toplumsal, ekonomik ve kurumsal boyutlarının ortaya çıkarılması; kamu politikalarının eşitlik ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesi ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

GEREKÇE

Türkiye'de Roman, Dom ve Abdal toplulukları, tarihsel, kültürel ve toplumsal varlıklarına rağmen uzun yıllardır etnik köken, kimlik ve sınıfsal konum temelinde ayrımcılığa, önyargılara ve toplumsal dışlanmaya maruz bırakılmaktadır. Roman topluluklarının bir parçası olan bu topluluklar, kendilerine özgü kültürel, dilsel ve sosyal özellikleriyle toplumsal yaşamın önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Ancak bu tarihsel ve kültürel varlık, eşit yurttaşlık hakkından eşit biçimde yararlanmalarının güvencesi olamamıştır.

Hatay'da Antakya, Kırıkhan ve İskenderun başta olmak üzere çeşitli yerleşim alanlarında yaşayan Roman, Dom ve Abdal toplulukları, deprem öncesinde de yoksulluk, güvencesiz çalışma, sağlıksız barınma koşulları, eğitim ve sağlık hizmetlerine sınırlı erişim gibi yapısal sorunlarla karşı karşıyaydı. Kentlerin çeperlerinde, altyapı hizmetlerinin yetersiz olduğu mahallelerde yaşayan bu topluluklar, tarihsel ayrımcılık ve ekonomik eşitsizliklerin kesiştiği bir toplumsal konumda bulunuyordu.

6 Şubat 2023 depremleri, bu eşitsizlikleri daha da derinleştirmiştir. Deprem sonrasında Roman, Dom ve Abdal topluluklarının yaşadığı ayrımcılık, yalnızca toplumsal önyargılarla sınırlı kalmamış; barınma, kamu yardımları ve yeniden inşa süreçlerinde de somut hak kayıplarına dönüşmüştür.

Deprem sonrasında çadır ve konteyner kentlerde yaşayan Roman, Dom ve Abdal ailelerinin etnik kimlikleri ve dış görünüşleri nedeniyle dışlandıkları, bazı geçici barınma alanlarından çıkarıldıkları, sözlü taciz ve aşağılamaya maruz kaldıkları bildirilmektedir. Topluluk üyelerinin gıda, hijyen malzemesi ve diğer temel insani yardımlara erişiminde ayrımcı uygulamalarla karşılaştıkları; yardımların geç ulaştırılması veya yetersiz bırakılması nedeniyle mağduriyetlerinin arttığı ifade edilmektedir.

Özellikle sosyal medyada yayılan yağmacılık ve hırsızlık suçlamaları, Roman, Dom ve Abdal topluluklarını kolektif biçimde hedef göstermiştir. Herhangi bir somut delile dayanmayan genelleyici suçlamalar ve nefret söylemi, topluluk üyelerinin güvenliğini tehdit etmiş; bazı bölgelerde sözlü ve fiziksel saldırılara, tehditlere ve sosyal dışlanmaya zemin hazırlamıştır. Kadınların ve çocukların bu ayrımcı ortamdan daha ağır biçimde etkilendiği, çocukların okul ve barınma alanlarında damgalandığı, kadınların ise temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kamusal alanlara çıkarken dahi sözlü taciz ve tehditlerle karşılaşabildiği aktarılmaktadır.

Ayrımcılığın en belirgin biçimde ortaya çıktığı alanlardan biri de barınma ve mülkiyet hakkıdır. Roman, Dom ve Abdal topluluklarının önemli bir bölümünün tapusuz konutlarda veya kiracı olarak yaşaması, deprem sonrasında kalıcı konut ve yeniden yerleşim süreçlerinden yararlanmalarını güçleştirmiştir. Tapu ve mülkiyet şartlarının esas alındığı uygulamalar, deprem öncesinde de barınma güvencesinden yoksun olan bu toplulukları yeniden inşa sürecinin dışında bırakma riski taşımaktadır. Böylece mülkiyet güvencesizliği, etnik ve sınıfsal eşitsizliklerle birleşerek barınma hakkına erişimde yeni bir dışlanma mekanizmasına dönüşmektedir.

Ekonomik yaşam bakımından da benzer bir tablo söz konusudur. Roman, Dom ve Abdal topluluklarının önemli bir bölümü atık ve hurda toplama, seyyar satıcılık, müzisyenlik, gündelik temizlik işleri ve mevsimlik tarım işçiliği gibi alanlarda, çoğunlukla güvencesiz koşullarda çalışmaktadır. Deprem sonrasında bu faaliyetlerin kısıtlanması veya yasaklanması, toplulukların geçim kaynaklarını önemli ölçüde ortadan kaldırmıştır. İşgücü piyasasında etnik kimlik nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarına ilişkin bildirimler de ekonomik dışlanmayı derinleştirmektedir.

Eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimdeki eşitsizlikler ise kuşaklar boyunca devam eden yoksulluk ve dışlanma döngüsünü beslemektedir. Deprem sonrasında çocukların eğitimden

kopma riski artmış, özellikle kız çocukları ekonomik yoksunluk, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve erken yaşta evlilik riskiyle daha fazla karşı karşıya kalmıştır. Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan coğrafi ve toplumsal engeller, bu toplulukların temel sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasını da güçleştirmiştir.

Burada dikkat çekilmesi gereken temel mesele, Roman, Dom ve Abdal topluluklarının yaşadığı sorunların yalnızca afet sonrası ortaya çıkan geçici mağduriyetler olmadığıdır. Deprem, geçmişten gelen ayrımcılık ve eşitsizlikleri görünür kılmış ve ağırlaştırmıştır. Kamu politikalarının toplulukların özgün ihtiyaçlarını gözetmemesi, eşitlik ilkesinin uygulamada karşılık bulmaması ve ayrımcılıkla mücadele mekanizmalarının etkisizliği, bu dışlanmanın yapısal boyutunu ortaya koymaktadır.

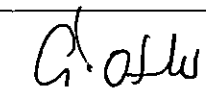
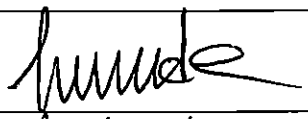
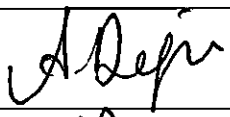
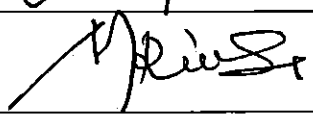
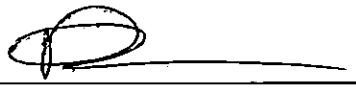
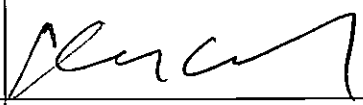
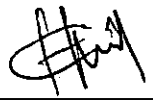
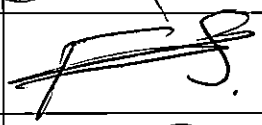
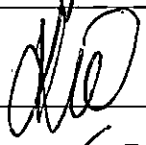
Nitekim Hatay'daki Roman, Dom ve Abdal topluluklarına ilişkin deprem sonrası değerlendirme raporunda da barınma alanlarından dışlanma, sosyal yardımlara erişimde eşitsizlik, nefret söylemi, iş kaybı, mülkiyet sorunları ve eğitimden kopuş gibi çok boyutlu hak ihlallerine dikkat çekilmektedir. Raporda, deprem sonrasında yaklaşık 30-35 bin kişinin Hatay'ı terk etmek zorunda kaldığına ilişkin tahminlere de yer verilmektedir. Bu durum, yeniden inşa politikalarının yalnızca fiziki yapıların onarılmasıyla sınırlı tutulamayacağını; toplulukların yerinden edilme, mülkiyet ve kente geri dönüş haklarının da güvence altına alınması gerektiğini göstermektedir.

Afet yönetimi ve yeniden inşa politikaları, toplumsal eşitsizlikleri yeniden üreten değil, ortadan kaldıran bir anlayışla yürütülmelidir. Bunun için kamu hizmetlerine erişimde ayrımcılığın önlenmesi, sosyal yardımların eşitlik ve ihtiyaç temelinde dağıtılması, tapusuz veya kiracı olarak yaşayan yurttaşların barınma hakkının güvence altına alınması, nefret söylemi ve ayrımcı uygulamalarla etkin mücadele edilmesi gerekmektedir.

Roman, Dom ve Abdal topluluklarının sorunlarının kendi katılımları olmaksızın ele alınması, yıllardır süren görünmezliği yeniden üretmektedir. Bu nedenle çözüm politikalarının oluşturulmasında topluluk temsilcilerinin, sivil toplum örgütlerinin ve yerel yönetimlerin katılımı sağlanmalı; ayrımcılığın boyutları bağımsız ve kapsamlı biçimde araştırılmalıdır.

Eşit yurttaşlık, yalnızca hukuken tanınan bir ilke değil, herkesin kimliği, kökeni ve toplumsal konumu nedeniyle ayrımcılığa uğramadan temel haklardan yararlanabilmesini gerektiren bir yükümlülüktür. Hatay'daki Roman, Dom ve Abdal topluluklarının yaşadığı hak ihlallerinin araştırılması, yalnızca bu toplulukların değil, afet dönemlerinde ve sonrasında ayrımcılığa maruz kalan bütün toplumsal kesimlerin haklarının korunması bakımından da önem taşımaktadır.

Bu nedenlerle, Hatay'daki Roman, Dom ve Abdal topluluklarının maruz kaldığı ayrımcılığın tarihsel, toplumsal, ekonomik ve kurumsal boyutlarının ortaya çıkarılması; kamu politikalarının eşitlik ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesi ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

1			
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	